

"קול גדול" - בלי הד?!

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק ד'

שיחה מעובדת לחג השבועות

יוצא איפוא, שלא היה בכך משום נס לחינם ("למגנא"), אלא פועל-יוצא ותוצאה **טבעית** ממעמד כביר זה. מעמד זה של מתן-תורה דומה היה למצב שיהיה בגאולה העתידה⁶ שהאלוקות תחדור בכל חלקי הבריאה - "וראו כל בשר" - שאפילו הבשר הגשמי יראה ויחוש אלוקות.

יש לזכור: תופעה זו שהקול האלוקי נספג בתוך הגשמיות, קיימת בכל הזמנים:

בכל פעם שיהודי יושב ושוקע בלימוד התורה - קול התורה חודר ו'נספג' לא רק בתוך האדם הלומד, אלא אף במקום הגשמי שבו הוא לומד, בד' קירות ביתו וכיוצא-בזה. דבר זה שופך אור על מאמר חז"ל⁷ שבגאולה "קורות ביתו של אדם מעידים בו", שכן, בו בזמן שהיהודי לומד בנוכחותם, הרי הם סופגים את קול התורה⁸; אלא שעכשיו הדבר בהעלם⁹, ובגאולה השלימה יבוא לידי גילוי¹⁰.

לכן, על האדם להשתדל שהתורה שלומד תחדור את כל מציאותו, עד לחלק ה'דומם' שבו, שגם העקב שברגל יחוש אלוקות¹¹. כפי שבמתן-תורה הקול האלוקי פעל איחוד הפכים של גשמיות ורוחניות בשל היותו "קול גדול" בלי הגבלות, כך גם יכול היהודי להחדיר את לימוד התורה בגשמיות העולם בכוח ההתבוננות ושימת דגש על **האלוקות** שבתורה הנעלית מכל ההגבלות.

⁶ ראה דברי אדמו"ר הזקן בתניא פרק ל"ו: "וגם כבר היה לעולמים מעין [גילוי] זה [של זמן הגאולה] בשעת מתן-תורה כדכתיב 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים' .. ממש בראיה חושית".

⁷ מסכת תענית דף י"א, עמוד א'.

⁸ הגילוי של זמן הגאולה מצינו אצל צדיקים, כפי שנאמר בחז"ל על אחד מזקני הגליל ש"מקלו של רבי מאיר היתה בידו והיא היתה מלמדתו דעת" (ירושלמי מועד-קטן פרק ג' הלכה א' ועוד). ולכאורה, כיצד יכול מקל ללמד דעת? אלא מאחר שהתורה שרבי מאיר למד בנוכחותה נספגה בה, לכן, כאשר הגיע המקל אל אותו זקן, יכול היה ללמוד ממה שהיה טמון בה (על-ידי-זה שהתגלה לפניו מה שהיה בהעלם במקל).

⁹ להעלם זה יש תוקף הלכתי גם עכשיו, שלכן ישנם חילוקי הלכות אם עושים דבר - לדוגמה בענייני צניעות - בסתר או בגלוי. חז"ל אף מספרים על אישה צדקת בשם קמחית שזכתה בשבעה בנים כוהנים גדולים בזכות ש"לא ראו קורות ביתי קלעי שער" (מסכת יומא דף מ"ז עמוד א').

¹⁰ זו גם הסיבה שהיו כמה מהצדיקים שציוו לעשות את ארון הקבורה שלהם מעצי שולחן הלימוד שעליו הם למדו או מהעמוד (סטענדער) שעליו התפללו (או שחילקו עליו מזון לעניים) - כדי שעצים אלו יוכלו להעיד על הלימוד והתפילה שנספגו בתוכם (ראה 'קו הישר' פרק מ"ו).

¹¹ בדומה לנאמר על אברהם אבינו "עקב אשר שמע אברהם בקולי" - שגם העקב שלו חש אלוקות (ספר המאמרים תש"ח עמוד 253).

כ אשר מזכיר משה לעם-ישראל את המעמד הנשגב של מתן-תורה בפרשת ואתחנן, הוא מתבטא ואומר שהקול האלוקי בעת עשרת הדברות היה באופן של "קול גדול ולא יסף"¹. ומוסבר בחז"ל² (אחד הפירושים לכך): שאף שהיה זה קול גדול מאוד - בכל זאת לא היתה לו בת-קול, הד.

אולם הדבר טעון ביאור:

ראשית, איזה יתרון ומעלה יש בציון העובדה שלא היה הד לקול האלוקי, ולכאורה אדרבה: ככל שהקול חזק יותר, גלוה אליו הד גדול יותר! מדוע אם-כן תופסים חז"ל את ההד כחיסרון ושוללים את עניין ההד מהקול האלוקי?

כמו-כן עלינו להבין: לשם מה עשה הקב"ה נס כזה שלא יהיה הד לקול האלוקי, הלא ידוע הכלל³ ש"לא עבד קוב"ה ניסא למגנא" [שאינן הקב"ה עושה נס לחינם, שלא לצורך]⁴!?

אלא, מבאר זאת הרבי באופן נפלא⁵:

ההד נוצר באופן טבעי מהיתקלות הדיבור בגוף זר אשר מהווה מחסום לגלי הקול; כתוצאה מכך חוזרים גלי הקול ונוצר הד. אולם כאשר המחסום מקבל ו'סופג' את הדיבור, אזי נמנעת תופעת ההד.

זו הסיבה שבהתגלות האלוקית שהיתה בשעת מתן-תורה לא היה הד; במעמד עילאי זה האלוקות לא 'נתקלה' בגשמיות, אלא נקלטה ו'נספגה' בתוך כל חלקי הבריאה עד ל'דומם'. כלומר, כתוצאה מהדיבור האלוקי שהיה ב"קול גדול" - גשמיות העולם התעלתה והתבטלה לדיבור האלוקי [עד כדי כך שאפילו ציפור לא צייץ, עוף לא פרח, שור לא געה], ומשום כך לא נתלווה לקול האלוקי הד.

¹ פרק ה', פסוק י"ט.

² מדרש (שמות רבה - סוף פרשה כ"ח).

³ ראה דרשות הר"ן (דרוש ח' בהקדמה הא') שכותב בזה הלשון: "חפץ השם יתברך לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר ושהטבע יקר בעיניו, לא ישנהו אלא לצורך הכרחי". [ומוסבר זה בלקוטי-שיחות חלק ג' שיחה לשביעי של פסח].

⁴ יש מפרשים המבארים שהצורך בנס היה כדי שלא יבוא לידי טעות לומר שבת-הקול היא קול אחר חלילה, ולא של הקב"ה. אך פירוש זה לא מובן, מאחר שניכר הדבר שבת-הקול מגיעה מהקול עצמו (ולא מקול אחר), שהרי הקול היה אותו קול והמילים היו אותן מילים; וכן לא היה הפסק זמן כל-כך בין הקול לבת-קול. ואם-כן, אין כל חשש לטעות כעין זו, שכן, הדבר ניכר ובולט לעין.

⁵ להעיר מלקו"ש חלק כ"ח עמוד 303 (הוספות לחג השבועות).